

де β – порядковий номер будівельного об'єкта в переліку пропонуваного до інвестування проектів;

$G_{im}(\beta)$ – оцінка в універсальних одиницях, розрахована щодо β -го проекту за показником з порядковий номером в i -й групі;

N_i – кількість показників в i -тій групі (від 3 в першій групі до 11 – в другій);

η_i – ваговий коефіцієнт групи в підсумковій оцінці, частка одиниці (див. рис.);

θ_m – ваговий коефіцієнт показника з порядковим номером m в даній групі;

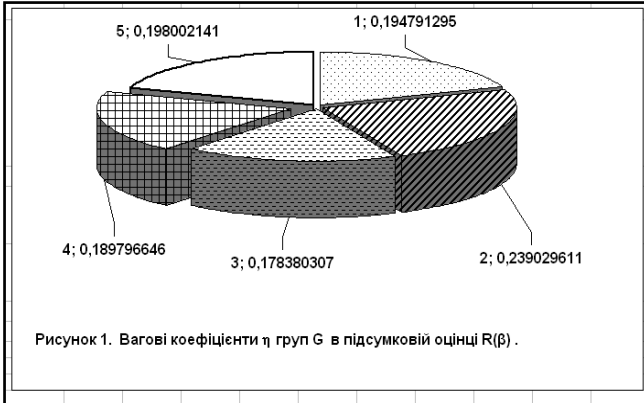

Рисунок 1. Вагові коефіцієнти η груп G в підсумковій оцінці $R(\beta)$.

$R(\beta)$ – підсумкова оцінка проекту в універсальних одиницях;
 $R^P(\beta/\alpha)$ – індекс порівняльної переваги (>1) для державного інвестування проекту у порівнянні з проектом α , що визначається відношенням відповідних підсумкових оцінок проектів.

Всі одиниці виміру показників за спеціальним алгоритмом трансформуються до єдиного універсального виміру що дозволяє легко інтегрувати їх в групові оцінки та наочно визначати порівняльні переваги інвестування в певні проекти за окремими показниками, так і сформулювати діаграму інвестиційних пріоритетів проектів серед запропонованого переліку.

Висновки

У вигляді моделі «Ідентифікатор вибору об'єктів інвестування запропоновано альтернативну традиційним підходам методіку формування раціонального варіанту інвестування будівельних проектів за участю держави (в особі виконавчих органів інституційного, регіонального чи муніципального рівнів). Нову розрахунково-аналітичну основу складають сполучені у 5 груп 30 показників, які разом з прибутковістю проектів відображають вимоги ОПР (особи, яка приймає рішення) щодо обсягу, джерел та інтенсивності інвестування, щодо фінансової надійності співінвесторів та виконавчої дисципліни організацій-виконавців.

Напрями подальших досліджень будуть пов'язані з адаптацією ресурсно-календарних моделей організації будівництва до запропонованої економічної основи, що потребуватиме суттєвого оновлення їх аналітичного апарату, а також з обов'язкової прив'язки до бюджету проекту.

Література

1. Сухоруков А.І. Інноваційні засади територіальної організації будівництва // Регіональна економіка. – №2, 2007. – С. 61–72.
2. Тянь Р.Б., Холод Б.І., Ткаченко В.А. Управління проектами. – Дніпропетровськ, ПДАБіА, 2009. – 224 с.
3. Шляхи підвищення інвестиційної діяльності в Україні: Монографія / За заг. ред. В.Г. Федоренка. – Ніжин: Аспект-поліграф, 2009. – 724 с.
4. Ушацький С.А. та ін. Системно-управлінські та інжинірингові засади впровадження інновацій в організацію будівництва. Монографія. – К.: «Науковий світ», 2003. – 216 с.
5. Ушацький С.А. та ін. Інноваційні концептуальні та формально-аналітичні інструменти обґрунтування, підготовки та впровадження будівельних інвестиційних проектів. Монографія. – К.: Вид-во Європейського університету, 2008. – 208 с.

М.П. ЛІЦЦІНСЬКИЙ,
 аспірант, Національний університет біоресурсів і природокористування України

Ефективність функціонування акціонерних товариств у корпоративному секторі аграрної економіки України

У статті обґрунтовано важливість діяльності акціонерних товариств в умовах розвитку інтеграційних процесів. Досліджено порядок регулювання організаційно-правових та соціально-економічних процесів функціонування акціонерних товариств. Визначено принципи, методи та критерії ефективного управління акціонерними товариствами.

В статье обоснована важность функционирования акционерных обществ в условиях развития интеграционных процессов. Проведено исследование порядка регулиро-

вания организационно-правовых и социально-экономических процессов функционирования акционерных обществ. Определены принципы, методы и критерии эффективного управления акционерными обществами.

The importance of joint-stock companies' activity in the conditions of integration processes development is grounded in the article. The order of controlling of organizational, legal, social and economic processes of joint-stock companies' functioning is researched there. Principles, meth-

ods and criteria of the efficient management of joint-stock companies are defined.

Постановка проблеми. Аграрний сектор економіки України представлений значною кількістю акціонерних товариств, що виникли в процесі приватизації державного майна та шляхом інтеграції підприємницьких капіталів. Акціонерне товариство – це відкрита система, результати діяльності якої залежать не лише від внутрішніх, а й від зовнішніх чинників впливу. Особливість акціонерних товариств полягає у відокремленні функцій володіння капіталом від функцій управління діяльністю.

Результати роботи акціонерних товариств залежать не лише від здатності менеджменту раціонально використовувати наявні ресурси, а й від їх спроможності своєчасно реагувати на зміни зовнішнього середовища. Постійний розвиток та вдосконалення внутрішнього механізму діяльності акціонерних товариств, зміни в зовнішньому середовищі та необхідність адаптації підприємств до мінливих умов функціонування вимагають якісно нового підходу до визначення ефективності акціонерного товариства.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Суттєвий внесок у дослідження проблем, пов'язаних з функціонуванням та становленням акціонерних товариств, внесли праці багатьох вітчизняних і зарубіжних учених, зокрема таких, як В.Г. Андрійчук, А.Е. Воронкова, С.І. Дем'яненко, Л.С. Довгань, В.А. Євтушевський, Г.В. Козаченко, М.Й. Малік, В.В. Пастухова, Саблук П.Т., Л.М. Савчук, І.Л. Сазонець, С.А. Румянцев та інші. При цьому, як показує вивчення літературних джерел, існує ряд проблем у практиці функціонування акціонерних товариств в аграрному секторі економіки, які потребують подальших наукових досліджень.

Метою даної статті є узагальнення теоретичних та практичних підходів до ефективного управління акціонерними товариствами в аграрному секторі економіки України.

Виклад основного матеріалу. Поява акціонерних товариств, які нині є могутньою силою, докорінно змінила структуру агробізнесу. Сучасна корпорація – це організація, що належить державі або колективу незалежних один від одного власників (фізичних або юридичних осіб); яка є юридичною особою; не відповідає за зобов'язаннями власників; здійснює свою діяльність згідно з нормами законодавства та статуту (який приймають засновники та змінюють відповідно до правил, установлених законодавством та статутом), адміністративними рішеннями органів державної влади (у межах їх компетенції); якою управляють колективні органи, обрані власники, а також наймані менеджери, яких призначають власники та які мають право укладати від імені корпорації угоди у межах делегованих власниками повноважень.

Типовий різновид корпорації – акціонерне товариство, де право власника на участь в обранні органів управління та на отримання частки доходів пропорційне до належної йому частки капіталу корпорації (це право і факт володіння часткою капіталу підтверджено цінним папером – акцією, яку

можна відчувувати). Суспільний сектор економіки складається з державних установ та підприємств, що виробляють звичайні товари (послуги) і суспільні блага й організовані як корпорації. Іноді держкорпорації створюють як акціонерні товариства зі стовідсотковою участю держави [4, с. 72].

Акціонерні товариства є поширеною формою господарських товариств в Україні. Це викликано не лише їх великою поширеністю у світі, а й тим, що значна частина приватизованих підприємств набула форм акціонерних товариств. Іншою формою, яка виникла в результаті приватизації, були так звані колективні підприємства, які займають не таку значну частку в загальному обсязі приватизованого сектору економіки. У світовій практиці корпоративне управління здійснюється насамперед в акціонерних товариствах, тому їх винятково важлива роль в економіці змушує докладно зупинитися на цій формі корпоративних утворень.

У більшості наукової та нормативній літературі зазначено, що акціонерним товариством є товариство, статутний фонд якого поділений на визначену кількість акцій однакової номінальної вартості і несе відповідальність за зобов'язаннями тільки майном товариства, а акціонери несуть відповідальність у межах вартості акцій, що їм належать [5, с. 72].

Практика економічно розвинутих країн з ринковою економікою переконливо довела високу ефективність функціонування акціонерних товариств, які стали тут домінуючою формою підприємництва. В США, наприклад, 90% продукції добувної та обробної промисловості виробляється акціонерними підприємствами. На переважно акціонерній формі власності функціонують оптова торгівля, банківська і кредитно-фінансова система. Меншою мірою акціонерна форма капіталу застосовується в сільському господарстві цих країн, але й тут вона демонструє переваги, особливо у великих аграрних спеціалізованих виробництвах [2, с. 78].

Відповідно до Закону України «Про акціонерні товариства» від 17.09.2008 р. №514-IV акціонерні товариства за типом поділяються на публічні акціонерні товариства та приватні акціонерні товариства. Кількісний склад акціонерів приватного акціонерного товариства не може перевищувати 100 акціонерів. Публічне акціонерне товариство може здійснювати публічне та приватне розміщення акцій. Приватне акціонерне товариство може здійснювати тільки приватне розміщення акцій. У разі прийняття загальними зборами приватного акціонерного товариства рішення про здійснення публічного розміщення акцій до статуту товариства вносяться відповідні зміни, в тому числі про зміну типу товариства – з приватного на публічне. Зміна типу товариства з приватного на публічне або з публічного на приватне не є його перетворенням [1].

Результати процесу реформування АПК свідчать про те, що нині ці відносини формуються переважно за такими основними напрямками [7, с. 241]:

– створення акціонерних товариств у процесі приватизації майна державних підприємств;

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

– створення акціонерних товариств у процесі відповідного перетворення колективних формувань (колгоспів, колективних сільськогосподарських підприємств, спілок селян, орендних підприємств тощо);

– створення акціонерних товариств у процесі реформування міжгосподарських підприємств і організацій;

– створення акціонерних товариств у процесі об'єднання майна та коштів юридичних і фізичних осіб;

– випуск акцій з обмеженою сферою обігу колективними формуваннями без створення акціонерних товариств.

Для ринкової економіки акціонерне товариство є самою привабливою формою об'єднання підприємств, яке більш всього в повній мірі забезпечує функцію центрального капіталу. Однак, не дивлячись на адекватність акціонерної форми сучасному етапу розвитку економіки та підприємництва, в розвитку акціонерних товариств виникають протиріччя, а саме недоліки та переваги. Вони виникають в «швидкій наживі» на акціях, створенні нічим не підкріплених товариств тощо. Крім того, не досконалість корпоративного управління створює підґрунтя для зловживання з боку керівників. Таким чином, корпорація розглядається як складне і неоднозначне

соціально-економічне явище. Порівняльна характеристика приватних підприємств з акціонерними товариствами наведені в таблиці [6, с. 36].

Виникнення і функціонування акціонерних товариств мало як позитивні, так і негативні риси. Вони проявлялися поступово, з розвитком самих корпорацій.

Позитивними рисами акціонерних товариств були обмеження економічного ризику для окремих учасників, підвищення підприємницької активності й об'єднання різних економічних можливостей – капіталів та вмінь, знань, ідей, обмеження можливостей вилучення капіталів (паїв, часток) з товариства, розмежування капіталу та економічної діяльності, жорстке відокремлення власності господарського товариства і власності його учасників, зменшення залежності частки акціонерного товариства від частки його окремих учасників, підвищення кваліфікаційного рівня учасників корпоративних відносин особливо менеджменту. Крім того, на певному етапі для вирішення господарських завдань виникла необхідність заміни механізмів ринкової організації між окремими приватними продуцентами на структури єдиного управління.

Порівняльна характеристика приватних підприємств та акціонерних товариств

Приватні підприємства	Акціонерні товариства
Створення (заснування)	
«+» Спрощена процедура створення, низький рівень не виробничих витрат, пов'язаних із забезпеченням функціонування капіталу	«-» Складна процедура створення, високий рівень не виробничих витрат, пов'язаний з емісією акцій та веденням реєстру акціонерів
Капітал	
«+» Мобільність коштів «-» Обмежені можливості залучення додаткового капіталу	«+» Широкі можливості залучення капіталу «-» Відчуження майна товариства від акціонерів
Ризики	
«-» Високий рівень ризиків пов'язаний з повною або обмеженою відповідальністю по зобов'язанням підприємства	«+» Мінімальний ризик пов'язаний із відсутністю у акціонера будь-яких зобов'язань
Залежність від учасників	
«-» Високий рівень залежності підприємства від індивідуальних характеристик учасників Припинення діяльності підприємства у випадку зміни складу учасників	«+» Обмежений вплив складу акціонерів на діяльність акціонерного товариства
Рівень відкритості інформації	
Інформація відносно закрита «+» Для конкурентів «-» Для громадськості	Необхідність розкриття інформації про діяльність акціонерного товариства «+» Для громадськості «-» Для конкурентів
Система управління	
«+» Мобільність прийняття рішень «-» Прийняття індивідуальних рішень	«+» Наявність професійного менеджменту; прийняття колегіальних рішень «-» Складність системи корпоративного управління
Взаємозалежність підприємства та його учасників	
«+» Максимальна близькість інтересів підприємства та його учасників	«-» Можливість конфлікту інтересів акціонерів та менеджерів

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

До негативних рис ролі акціонерних товариств можна віднести виникнення так званого фіктивного капіталу, який часто функціонує відірвано від капіталу реального, зниження можливостей контролю за діяльністю акціонерних товариств з боку дрібних власників—акціонерів, появу можливості спекулятивного і навіть злочинного акціонерного засновництва, ускладнення управління акціонерними товариствами порівняно з іншими формами підприємств. Ці негативні риси супроводжували розвиток акціонерних товариств, проте не перекреслювали їх позитивні риси, що й спричинило динамічний розвиток корпорацій [5, с. 143].

Враховуючи вище викладене, можна сказати, що основними ознаками акціонерних товариств, які функціонують в економіці України, є [7, с. 250]:

- наявність акцій як специфічного виду цінних паперів без встановленого строку обігу, що засвідчують часткову участь у статутному фонді акціонерного товариства, підтверджують членство в цьому товаристві й право на участь в управлінні ним, дають право його власнику на одержання частини прибутку у вигляді дивіденду, а також на участь у розподілі майна при ліквідації товариства;

- обмежена (у межах коштів, внесених в обмін на акції) відповідальність учасників;

- необмежена кількість учасників та підписний характер їх участі у товаристві;

- публічний характер підписки на акції та звітності про результати діяльності (для відкритих товариств);

- створення статутного фонду за рахунок продажу (розміщення) акцій;

- законодавче регламентування мінімального розміру статутного фонду та частки засновників у ньому;

- вільне (на умовах установчого договору) використання акцій їх власниками, практично без погодження з товариством або іншими акціонерами;

- пропорційний характер голосування на загальних зборах відповідно до кількості акцій, що є власністю конкретного акціонера;

- колективно—представницький характер управління та жорсткий контроль кваліфікаційною більшістю акціонерів прийняття ключових рішень;

- можливість забезпечення частині учасників (власників привілейованих акцій) гарантованого розміру дивідендів;

- складність вилучення капіталу з обігу у товаристві;

- можливість придбання акцій самим товариством для наступного їх перепродажу, розповсюдження чи анулювання;

- можливість періодичного поповнення капіталу за рахунок випуску і продажу акцій нових емісій;

- жорсткий характер регламентації діяльності акціонерних товариств з боку держави як особливо ризикового типу підприємства (процедура створення, скликання та повноваження зборів, органів, реєстрації випуску цінних паперів тощо).

Значення акціонерної форми власності виявляється насамперед у тому, що завдяки їй власниками поступово ста-

ють усі верстви населення, завдяки чому долається відчуженість працівників від засобів виробництва. Власники акцій мають право впливати на процес прийняття рішень акціонерним товариством. Економічно своє право власності акціонери реалізують через одержання частини прибутку—дивідендів, але водночас вони беруть на себе і відповідальність за якість роботи акціонерного товариства [1, с. 78].

На сьогодні в сільському господарстві більшість акціонерних товариств створені на основі колишніх колективних сільськогосподарських підприємств.

С.І. Дем'яненко визначає, що серед основних недоліків акціонерного товариства, які зумовлюють недоцільність створення акціонерних товариств під час реструктуризації колективних сільськогосподарських підприємств, слід виділити такі [3, с. 35]:

- залежність від правил діяльності фондового ринку, необхідність реєстрації емісії акцій та сплати при цьому мита до бюджету. В умовах сільськогосподарського виробництва виконати всі вимоги законодавства з цінних паперів надзвичайно складно. Крім того, ці вимоги пов'язані з досить значними витратами як у процесі випуску акцій, так і протягом наступної діяльності товариства. Невиконання деяких норм може спричинити накладення значних штрафів і скасування державної реєстрації товариства;

- неможливість виділення в натурі майнового паю, переданого до статутного фонду акціонерного товариства;

- зосередження великої кількості акцій у пенсіонерів, що на практиці створює проблеми у формуванні ефективної економічної політики товариства;

- складність управління, пов'язана з кількістю органів управління (загальні збори акціонерів, правління, спостережна рада, ревізійна комісія), що зумовлює значні проблеми в процесі прийняття рішень.

Акціонерні товариства вже за своєю назвою мають відповідати щонайменше двом ознакам: присутності (наявності) акцій та групи учасників. З економічної точки зору такі товариства визначаються насамперед як «форма централізації капіталу» і «основна організаційна форма сучасних крупних капіталістичних підприємств». Отже, акціонерне товариство є насамперед господарським товариством, тобто підприємством, установою чи організацією [7, с. 247].

Структура управління акціонерними товариствами чітко визначена в Законі України «Про акціонерні товариства», відповідно до якого вищим органом управління є загальні збори акціонерів, а також присутні такі органи управління—рада товариства (наглядова рада), виконавчий орган (правління) та ревізійна комісія (ревізор). Саме ці перелічені органи управління є базовими для всіх акціонерних товариств.

Реалізація управлінських функцій в акціонерних товариствах здійснюється шляхом голосування на загальних зборах акціонерів. Учасниками загальних зборів акціонерного товариства виступають акціонери та представники акціонерів (з правом голосу) та члени виконавчого органу товари-

ства, що не є акціонерами (з правом дорадчого голосу). На сьогодні акціонерами більшості сільськогосподарських товариств виступає сільське населення, що є власниками землі. Інтереси акціонерів в процесі реалізації їх повноважень полягає в отриманні певної частини прибутку за допомогою дивідендів або зростанням ціни їх частки в частині корпоративної структури. На відміну від інших організаційно правових структур, акціонерні товариства зацікавлені у збільшенні кількості своїх акціонерів з числа власників землі, що дає можливість залучення додаткових інвестиційних ресурсів в розвиток підприємства.

Акціонерні товариства мають значну кількість акціонерів з різними інтересами і можливостями. Цим і зумовлюється рух акцій товариства, в процесі якого формуються пакети акцій. Розрізняють вирішальний (контрольний) пакет акцій, блокуючий та ініціативний. Контрольний пакет акцій буває двох рівнів: перший – абсолютний, коли його власник володіє 75 і більше відсотками акцій, що достатньо для прийняття будь-якого рішення, включаючи і ті, для яких потрібно 3/4 голосів. Другий рівень – 50 відсотків плюс одна акція – дає змогу власнику такого пакету приймати рішення, де вимагається проста більшість голосів. Блокуючий пакет акцій має три рівні: перший рівень – 50% акцій, який дає змогу блокувати рішення, що приймаються простою більшістю голосів; другий – 40% плюс одна акція – дає змогу власнику блокувати правомірність загальних зборів товариства; третій рівень – 25% плюс одна акція – забезпечує власнику такого пакета можливість блокувати рішення товариства, для прийняття якого потрібно 3/4 голосів. Ініціативний пакет акцій може бути двох рівнів: перший – 20% акцій, другий – 10% акцій. За першого рівня власник такого пакета акцій у змозі вимагати скликання позачергових загальних зборів товариства, а в разі відмови – скликати їх самостійно. Він також може вимагати перевірки фінансово-господарської діяльності правління. За другого рівня власник такого ініціативного пакета може вимагати включення питань до порядку денного загальних зборів товариства [2, с. 81].

При цьому в акціонерних товариствах функціонує спостережна рада, яка представляє інтереси акціонерів у перерві між проведенням загальних зборів акціонерів, а також регулює та контролює діяльність виконавчого органу товариства (правління). Основні питання, що вирішує спостережна рада, розглядаються у кожному випадку окремо. Найчастіше у практиці українського корпоративного управління виділяють такі риси.

По-перше, досить часто діяльність спостережної ради є формальною і всі управлінські рішення приймає голова правління. Це особливо стосується приватизованих підприємств, на яких були сильні позиції їх керівного складу і колишні директори стали головами правління.

По-друге, спостережна рада здійснює реальний контроль за діяльністю правління щодо виконання рішень загальних зборів і стратегії розвитку акціонерного товариства. Це буває у випадках, коли існує баланс інтересів власників та ме-

неджменту і чітко визначені їх ролі в корпоративному управлінні. Такі оптимальні співвідношення зборів, наглядових функцій і виконавчих трапляються не досить часто.

По-третє, іноді спостережна рада перебирає на себе реальні функції управління, і в той час як голова правління залишається формальним керівником, рішення приймає голова спостережної ради. У такому випадку спостережна рада здійснює функції оперативного управління підприємством.

Якщо загальні збори є базовим елементом структури управління, центральним елементом є виконавчий орган (правління). Виконавчим органом є голова правління. Голова є одночасно керівником і організатором усієї виробничої, соціально-економічної і фінансово-господарської діяльності. Голова відповідає перед державою за правильне ведення господарства, зобов'язання по продажу продукції, раціональне використання землі, техніки, трудових ресурсів. Він повинен сприяти різними способами вдосконалення технології, організації праці, виробництва і управління, добиватися зниження собівартості продукції.

Центральне місце правління зумовлене в основному двома взаємопов'язаними чинниками: по-перше, воно здійснює поточне керівництво поточною діяльністю товариства, а по-друге, його робота носить найбільш постійний (з усіх інших органів) характер. Відповідно це суттєво впливає на склад (структуру) правління, оскільки воно керує поточною діяльністю, тобто проводить у життя визначені загальними зборами напрями діяльності, то до його складу мають входити насамперед професіонали, тобто особи, які зможуть забезпечити реалізацію конкретного напрямку. І тут вже належність конкретної особи до тієї чи іншої групи акціонерів має другорядне значення, хоча повністю його відкидати не можна. Останнє стосується посади голови правління, який діє від імені товариства на всіх рівнях [7, с. 258].

Також в акціонерному товаристві функціонує ревізійна комісія, головна функція якої полягає у здійсненні контролю за фінансово-господарською діяльністю правління акціонерного товариства. Членами ревізійної комісії не можуть бути члени правління, ради акціонерного товариства (спостережної ради) та інші посадові особи.

Однак контроль за діяльністю виконавчого органу з боку ревізійної комісії потрібен насамперед «випадковим» акціонерам, оскільки інші групи акціонерів або мають значну і концентровану частку у статутному фонді або мають змогу впливати на правління через інші елементи структури товариства. Тому структура ревізійної комісії певною мірою відображає характер взаємовідносин між різними групами акціонерів і своєрідною характеристикою самого товариства [7, с. 257].

Аналізуючи організаційну структуру акціонерного товариства, можна стверджувати, що вона функціонує як взаємопов'язана і цілісна система елементів, діяльність яких підпорядкована інтересам акціонерів в особі загальних зборів. Основними елементами структури виступають органи та структурні підрозділи товариства.

Висновки

На сьогодні акціонерна організаційно-правова форма ведення бізнесу набула широкого поширення у сфері сільського господарства України, оскільки суттєво впливає на вирішення проблем, пов'язаних із забезпеченням сталого економічного зростання. Водночас потрібно враховувати, що сучасний економічний, соціально-політичний розвиток України відбувається в умовах зростання впливу інтеграційних процесів, що характерно до сучасного етапу розвитку світового господарства.

У сучасних умовах акціонерна форма підприємництва виступає могутнім засобом побудови господарської системи, що базується на недержавних формах суспільної відповідальності. При цьому широке освоєння акціонерних форм сприяє утвердженню дійсно справедливого характеру привласнення засобів і результатів виробництва, а саме долається відчуженість від власності безпосередніх працівників підприємств.

Головними перевагами акціонерного товариства є наявність достатньо могутнього механізму залучення грошових коштів; обмежена відповідальність власників підприємства, розпорощення підприємницького ризику серед більшості

акціонерів; можливість досягати економічних переваг, здійснюючи великомасштабне виробництво; організаційна стійкість підприємства.

Література

1. Закон України «Про акціонерні товариства» від 17.09.2008 р. №514-IV.
2. Андрійчук В.Г. Економіка аграрних підприємств: Підручник. – 2-ге вид. доп. і перероблене / В.Г. Андрійчук – К.: КНЕУ, 2002. – 624 с.
3. Дем'яненко С.І. Менеджмент аграрних підприємств: Навчальний посібник. – К.: КНЕУ, 2005. – 347 с.
4. Довгань Л.Є., Пастухова В.В., Савчук Л.М. Корпоративне управління: Навчальний посібник. – К.: Кондор, 2007. – 180 с.
5. Євтушевський В.А. Корпоративне управління: Підручник. – К.: Знання, 2006. – 406 с.
6. Козаченко Г.В., Воронкова А.Е. Корпоративное управление: Учебник для студентов высших учебных заведений. – К.: Либра, 2004. – 368 с.
7. Основи аграрного підприємництва / За ред. М.Й. Маліка – К.: Інститут аграрної економіки, 2000. – 582 с.

Е.Ф. МОНАСТИРСЬКА,

аспірантка, Тернопільський національний економічний університет

Методологічні підходи до дослідження інвестиційного механізму здійснення природоохоронних заходів підприємства

У статті визначено роль і значення інвестиційного механізму здійснення природоохоронних заходів підприємства. Обґрунтовано необхідність формування методологічних підходів до дослідження інвестиційного механізму здійснення природоохоронних заходів підприємства.

В статье указаны роль и значение инвестиционного механизма реализации природоохранных мероприятий предприятия. Обоснована необходимость формирования методологических подходов к исследованию инвестиционного механизма реализации природоохранных мероприятий предприятия.

The article outlines the role and value of the investment mechanism of environmental protection enterprises. The development of methodological approaches to study the investment mechanism of environmental protection enterprises.

Постановка проблеми. Особливості реалізації природоохоронної діяльності та здійснення природоохоронних заходів в умовах ринкової економіки, що розвивається, складність інвестиційного механізму здійснення природоохоронних заходів підприємств, неоднозначність розвитку останнього зумо-

вляють необхідність систематизації, виокремлення та формування підходів, принципів і прийомів дослідження, застосування множини методів, використання категоріально-понятійного апарату пізнання щодо їх дослідження. Поряд із наявними напрацюваннями в галузі методики та методології дослідження інвестиційного механізму здійснення природоохоронних заходів підприємств (Л. Мельник, Ю. Ніколаєв [4, 5] та ін.), залишається ряд проблем, які торкаються вивчення окремих складових реалізації і розвитку інвестиційного механізму здійснення природоохоронних заходів підприємства, багатоваріантності вибору методів та інструментів цього механізму, особливостей реалізації природоохоронних заходів підприємства. Акцентування уваги на цих ключових моментах і проблемних точках, формування теоретичних підвалин дослідження та вивчення практичних результатів функціонування інвестиційного механізму здійснення природоохоронних заходів підприємства, визначають напрям дослідження сутності проблеми, формування методологічних принципів і підходів дослідження процесів та явищ.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Загальнотеоретичні та методологічні підходи стосовно дослі-